

Resource: Termini muhimu (unfoldingWord)

unfoldingWord® Translation Words © 2022 unfoldingWord. Released under CC BY-SA 4.0 license. unfoldingWord® Translation Words has been adapted in the following languages: Tok Pisin, Arabic (عربي), French (Français), Hindi (हिंदी), Indonesian (Bahasa Indonesia), Portuguese (Português), Russian (Русский), Spanish (Español), Swahili (Kiswahili), and Simplified Chinese (简体中文) from unfoldingWord® Translation Words © 2022 unfoldingWord. Released under CC BY-SA 4.0 license by Mission Mutual

Termini muhimu (unfoldingWord)

T

Taa

Ufafanuzi:

Neno "taa" kwa ujumla linamaanisha kitu kinachotoa mwanga. Taa zilizotumiwa katika nyakati za Biblia kwa kawaida zilikuwa taa za mafuta.

Aina ya taa iliyotumiwa katika nyakati za Biblia ni chombo kidogo chenye chanzo cha mafuta, kawaida mafuta, ambacho hutoa mwanga kinapowaka.

- Taa ya kawaida ya mafuta kwa kawaida ilikuwa kipande cha kawaida cha udongo kilichojazwa mafuta ya zeituni, na utambi uliwekwa kwenye mafuta ili kuwaka.
- Kwa taa zingine, sufuria au mtungi ulikuwa mviringo, na mwisho mmoja ulipinwa karibu pamoja kushikilia utambi.
- Taa ya mafuta inaweza kubebwa au kuwekwa juu ya stendi ili mwanga wake uweze kujaza chumba au nyumba.
- Kwenye maandiko, taa zinatumiwa kwa njia kadhaa za mfano kama alama za mwanga na maisha.

(Tazama pia: kinara cha taa, maisha, mwanga)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 11:36](#)
- [Kutoka 25:3-7](#)
- [Luka 8:16-18](#)
- [Mathayo 5:15](#)
- Wala watu hawawashi taa na kuiweka chini ya pishi, bali huiweka juu ya kiango, nayo yawaangaza wote waliomo nyumbani.
[Mathayo 6:22](#)
- [Mathayo 25:3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3940, H3974, H4501, H5215, H5216, G29850, G30880

Tafakari

Ufafanuzi:

"Neno 'kutafakari' linamaanisha kutumia muda kufikiria jambo kwa makini na kwa kina."

- Neno hili mara nyingi linatumika katika Biblia kumaanisha kutafakari kuhusu Mungu na mafundisho yake.
- Zaburi 1 inasema kwamba mtu anayetafakati sheria ya Bwana "mchana na usiku" atabarikiwa sana.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kufikiria "kutafakari juu ya" kunaweza kumaanisha "kufikiria kwa makini na kwa kina" au "kuzingatia kwa umakini" au "kufikiria mara kwa mara."
- Nomino "kutafakari" inaweza kutafsiriwa kama "mawazo ya kina." Kifungu kama "tafakari ya moyo wangu" kinaweza kumaanisha "kile ninachofikiria kwa undani" au "kile ninachofikiria mara kwa mara."

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 24:63](#)
- [Yoshua 1:8-9](#)
- [Zaburi 1:1-2](#)
- [Zaburi 119:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1897, H1900, H1902, H7742, H7878, H7879, H7881

- Mara nyingi katika Biblia maneno haya hutumika kuhusiana na kuelezea maana ya ndoto au maono.
- Wakati mfalme wa Babuloni alipokuwa na ndoto za kuchanganya, Mungu alimsaidia Danieli kuzitafsiri na kueleza maana zake.
- "Tafsiri" ya ndoto ni "maelezo" ya maana ya ndoto.
- Kwenye Agano la Kale, Mungu wakati mwingine alitumia ndoto kufunulia watu kile ambacho kingetokea baadaye. Kwa hivyo tafsiri za ndoto hizo zilikuwa unabii.
- Neno "tafsiri" linaweza pia kumaanisha kuelewa maana ya mambo mengine, kama vile kubaini hali ya hewa itakavyokuwa kulingana na jinsi ilivyo baridi au joto, jinsi upepo unavyovuma, na jinsi anga linavyoonekana.
- Njia za kutafsiri neno "tafsiri" zinaweza kujumuisha, "kuelewa maana ya" au "kueleza" au "kutoa maana ya."
- Neno "tafsiri" linaweza pia kutafsiriwa kama "maelezo" au "maana."

(Tazama pia: Babuloni, Danieli, ndoto, nabii, maono)

Tafsiri

Uhalisia:

Maneno "kutafsiri" na "ufasiri" yanarejelea kuelewa na kuelezea maana ya kitu ambacho hakiko wazi.

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wakorintho 12:10](#)
- [Danieli 4:4-6](#)
- [Mwanzo 40:4-5](#)
- [Waamuzi 7:15-16](#)
- [Luka 12:56](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0995, H3887, H6591, H6622, H6623, H7667, H7760, H7922, G12520, G13280, G13290, G13810, G19550, G20580, G31770, G47930

Tafuta*Ufafanuzi:*

"Neno 'tafuta' linamaanisha kutafuta kitu au mtu. Katika wakati uliopita, kitenzi ni 'lililofutwa.' Neno hili mara nyingine hutumika kwa maana ya kihalisia, kumaanisha 'jaribu' au 'juhudi' za kufanya jambo fulani au kuomba kitu."

- Kutafuta au kutafuta fursa ya kufanya jambo linaweza kumaanisha "kujaribu kupata muda" wa kulifanya.
- Kumtafuta "Mungu" kunamaanisha "kutumia muda na nguvu kumjua Yahweh na kujifunza kumtii."
- Kutafuta "ulinzi" kunamaanisha "kujaribu kupata mtu au mahali ambapo utalindwa dhidi ya hatari."
- Kutafuta "haki" kunamaanisha "kufanya juhudi kuhakikisha kwamba watu wanatendewa kwa haki au usawa."
- Kutafuta ukweli" kunamaanisha "kufanya juhudi ya kujua ukweli ni nini."
- "Kutafuta neema kunamaanisha 'kuomba neema kwa dharura' au 'kufanya mambo ili kumfanya mtu akusaidie.'"

(Tazama pia: haki, kweli)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 10:14](#)
- [Matendo 17:26-27](#)
- [Waebrania 11:6](#)
- [Luka 11:9](#)
- [Zaburi 27:8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0579, H1156, H1239, H1243, H1245, H1556, H1875, H2470, H2603, H2658, H2664, H3289, H7125, H7592, H7836, H8446, G03270, G15670, G19340, G20520, G22120

Tahiri*Maelezo:*

Neno "tahiri" linamaanisha kukata govi la mtoto wa kiume. Sherehe ya tohara inaweza kufanyika kuhusiana na hili.

- Mungu alimwamuru Abrahamu kumtahiri kila mwanaume katika familia yake na watumishi wake kama ishara ya agano la Mungu pamoja nao.
- Mungu pia aliwaamuru wazao wa Abrahamu kuendelea kufanya hivyo kwa kila mtoto wa kiume anayezaliwa katika nyumba zao.
- Kifungu "tohara ya moyo" kinamaanisha kwa mfano "kukata" au kuondoa dhambi kutoka kwa mtu.
- Kwa maana ya kiroho, "waliotahiriwa" inahusu watu ambao Mungu amewatakasa kutoka dhambini kupitia damu ya Yesu na ambao ni watu wake.
- Neno "wasiotahiriwa" linarejelea wale ambao hawajatahiriwa kimwili. Pia linaweza kumaanisha, kwa mfano, wale ambao hawajatahiriwa kiroho, yaani, wale ambao hawana uhusiano na Mungu.

Maneno "ambaye hajatahiriwa" na "kutotahiriwa" yanamrejelea mwanaume ambaye hajafanyiwa tohara kimwili. Maneno haya pia hutumiwa kwa njia ya mfano.

- Misri ilikuwa taifa ambalo pia lilihitaji tohara. Hivyo basi, Mungu anapozungumza kuhusu kushindwa kwa Misri na "wasio tohara," anarejelea watu ambao Wamisri waliwadharau kwa kutokuwa tohara.
- Biblia inazungumzia watu wenye "moyo usiotahiriwa" au ambao "hawajatahiriwa moyoni." Hii ni njia ya mfano ya kueleza kwamba watu hawa si wa Mungu, na ni wakaidi katika kutomtii.
- Kama neno la tohara linatumika au linajulikana katika lugha, "hajatahiriwa" linaweza kutafsiriwa kama "mtu ambaye hajatahiriwa."
- Usemi "kutokutahiriwa" unaweza kutafsiriwa kama "watu ambao hawajatahiriwa" au "watu ambao hawamjui Mungu," kulingana na muktadha.
- Njia nyingine za kutafsiri maana ya sitiari ya neno hili zinaweza kujumuisha "si watu wa Mungu," "waasi kama wale wasio na uhusiano na Mungu," au "watu wasio na ishara ya kuwa wa Mungu."
- Usemi "wasio na tohara moyoni" unaweza kutafsiriwa kama "waasi kwa ukaidi" au "kukataa kuamini." Hata hivyo, inapowezekana, ni bora kuweka usemi huo au unaofanana nao kwa kuwa tohara ya kiroho ni dhana muhimu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Iwapo utamaduni wa lugha lengwa unafanya tohara kwa wanaume, neno linalotumika kurejelea kitendo hiki linapaswa kutumika.
- Njia nyingine za kutafsiri neno hili zinaweza kuwa, "kata kuzunguka," "kata kwa mduara," au "kata govi."

- Kwenye tamaduni ambazo tohara haijulikani, inaweza kuwa muhimu kutoa maelezo ya ziada katika maelezo ya chini au kamusi.
- Hakikisha neno linalotumika kutafsiri hili halirejelei wanawake. Inaweza kuwa muhimu kutafsiri hili kwa neno au kifungu kinachojumuisha maana ya "mwanaume."

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Vitu Visivyojulikana)

(Tazama pia: Abrahamu, agano)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 17:11](#)
- [Mwanzo 17:14](#)
- [Kutoka 12:48](#)
- [Walawi 26:41](#)
- [Yoshua 5:3](#)
- [Waamuzi 15:182 Samweli 1:20](#)
- [Yeremia 9:26](#)
- [Ezekieli 32:25](#)
- [Matendo 10:44-45](#)
- [Matendo 11:3](#)
- [Matendo 15:1](#)
- [Matendo 11:3](#)
- [Warumi 2:27Wagalatia 5:3](#)
- [Waefeso 2:11](#)
- [Wafilipi 3:3](#)
- [Wakolosai 2:11](#)
- [Wakolosai 2:13](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **5:3** "Ni lazima **uwatahiri** kila mwanaume katika familia yako."
- **5:5** Siku hiyo Abrahamu **akawatahiri** wanaume wote waliokuwa katika nyumba yake.

Data ya Neno:

- Strong's: H4135, H4139, H5243, H6188, H6189, H6190, G02030, G05640, G19860, G40590, G40610

Tai

Ufafanuzi:

Tai ni ndege mkubwa sana, mwenye nguvu anayewinda na kula wanyama wadogo kama samaki, panya, nyoka, na kuku.

- Biblia inalinganisha kasi na nguvu za jeshi na jinsi tai anavyoshuka kwa haraka na ghafla ili kukamata mawindo yake.
- Isaya anasema kwamba wale wanaomwamini Bwana watapaa kama tai. Hii ni lugha ya kitamathali inayotumika kuelezea uhuru na nguvu zinazotokana na kumwamini na kumtii Mungu.
- Katika kitabu cha Danieli, urefu wa nywele za Mfalme Nebukadneza ulilinganishwa na urefu wa manyoya ya tai, ambayo yanaweza kuwa zaidi ya sentimita 50.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Tazama pia: Danieli, bure, Nebukadneza, nguvu)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Samweli 1:23](#)
- [Danieli 7:4](#)
- [Yeremia 4:13-15](#)
- [Walawi 11:13-16](#)
- [Ufunuo 4:7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5403, H5404, G01050

Taifa

Ufafanuzi:

Taifa ni kundi kubwa la watu wanaotawaliwa na aina fulani ya serikali. Watu wa taifa mara nyingi wana mababu sawa na kushiriki kabila moja.

- “Taifa” kwa kawaida lina utamaduni ulioeleweka vizuri na mipaka ya eneo.
- Kwenye Biblia, "taifa" linaweza kuwa nchi (kama Misri au Wakushi), lakini mara nyingi ni kwa ujumla na linarejelea kundi la watu, hasa linapotumika kwa wingi. Ni muhimu kuangalia muktadha.
- Mataifa katika Biblia yalijumuisha Waisraeli, Wafilisti, Waashuri, Wababeli, Wakanaani, Warumi, na Wagiriki, miongoni mwa mengine mengi.
- Wakati mwingine neno "taifa" lilitumika kwa njia ya mfano kumrejelea babu wa kundi fulani la watu, kama wakati Rebeka alipoambiwa na Mungu kwamba wanawe ambao hawajazaliwa walikuwa "mataifa" ambayo yangepigana wao kwa wao. Hii inaweza kutafsiriwa kama "waanzilishi wa mataifa mawili" au "mababu wa makundi mawili ya watu."
- Neno lililotafsiriwa kama "taifa" pia wakati mwingine lilitumika kumaanisha "Watu wa Mataifa" au watu ambao hawamwabudu Yahweh. Muktadha kwa kawaida hufanya maana kuwa wazi.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, neno "taifa" linaweza pia kutafsiriwa kama "kikundi cha watu" au "watu" au "nchi."
- Ikitokea lugha ina neno la "taifa" ambalo ni tofauti na maneno mengine, basi neno hilo linaweza kutumika popote linapotokea katika maandiko ya Biblia, mradi tu ni la asili na sahihi katika kila muktadha.
- Neno la wingi "mataifa" mara nyingi linaweza kutafsiriwa kama "vikundi vya watu."

- Katika muktadha fulani, neno hili linaweza pia kutafsiriwa kama "Watu wa Mataifa" au "wasio Wayahudi."

(Tazama pia: Ashuru, Babuloni, Kanaani, Mataifa, Wagiriki, kundi la watu, Wafilisti, Rumi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 14:15-17](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 15:6](#)
- [2 Wafalme 17:11-12](#)
- [Matendo 2:5](#)
- [Matendo 13:19](#)
- [Matendo 17:26](#)
- [Matendo 26:4](#)
- [Danieli 3:4](#)
- [Mwanzo 10:2-5](#)
- [Mwanzo 27:29](#)
- [Mwanzo 35:11](#)
- [Mwanzo 49:10](#)
- [Luka 7:5](#)
- [Marko 13:7-8](#)
- [Mathayo 21:43](#)
- [Warumi 4:16-17](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0523, H0524, H0776, H1471, H3816, H4940, H5971, G02460, G10740, G10850, G14840

Taji

Ufafanuzi:

Taji ni kipande cha mapambo cha mviringo kinachovaliwa kichwani na watawala kama wafalme na malkia. Neno "taji" linamaanisha kuweka taji kichwani mwa mtu; kwa mfano, linamaanisha "kuheshimu."

- Taji kawaida hutengenezwa kwa dhahabu au fedha, na hupambwa kwa vito vya thamani kama vile zumaridi na rubi.
- Taji ilikusudiwa kuwa ishara ya nguvu na utajiri wa mfalme.
- Kinyume chake, taji iliyotengenezwa kwa matawi ya miiba ambayo askari wa Kirumi waliweka juu ya kichwa cha Yesu ilikusudiwa kumdhihaki na kumuumiza.
- Katika nyakati za kale, washindi wa mashindano ya michezo wangetunukiwa taji lililotengenezwa kwa matawi ya mzeituni. Mtume Paulo anataja taji hili katika barua yake ya Pili kwa Timotheo.
- Inapotumiwa kwa njia ya kitamathali, "kupeana taji" inamaanisha kumheshimu mtu. Tunamheshimu Mungu kwa kumtii na kumsifu kwa wengine. Hii ni kama kumwekea taji na kukubali kwamba yeye ni Mfalme.
- Paulo anawaita waumini wenzake "furaha na taji lake." Katika usemi huu, "taji" inatumika kwa njia ya kitamathali kumaanisha kwamba Paulo amebarikiwa sana na kuheshimiwa kwa jinsi waumini hawa wamebaki waaminifu kwa kumtumikia Mungu.
- Inapotumika kwa njia ya kitamathali, "taji" inaweza kutafsiriwa kama "zawadi" au "heshima" au "tuzo."
- Utumizi wa kitamathali ya neno kupeana " taji" unaweza kutafsiriwa kama "kuheshimu" au "kupamba."
- Ikiwa mtu "amevikwa taji" hii inaweza kutafsiriwa kama "taji iliwekwa juu ya kichwa chake."

- Usemi, "alivikwa taji la utukufu na heshima" unaweza kutafsiriwa kama "utukufu na heshima vilitolewa kwake" au "alipewa utukufu na heshima" au "alijaliwa utukufu na heshima."

(Tazama pia: utukufu, mfalme, mzeituni)

Marejeleo ya Biblia:

- [Yohana 19:3](#)
- [Maombolezo 5:16](#)
- [Mathayo 27:29](#)
- [Wafilipi 4:1](#)
- [Zaburi 21:3](#)
- [Ufunuo 3:11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3803, H3804, H5145, H5849, H5850, H6936, G12380, G47350, G47370

Takasa

Ufafanuzi:

Kutakasa kunamaanisha kuwekeza kitu au mtu ili kumtumikia Mungu. Mtu au kitu kinachotakaswa kinachukuliwa kuwa kitakatifu na kimewekwa kando kwa ajili ya Mungu.

- Maana ya neno hili ni sawa na "bariki" au "kufanya takatifu," lakini pia lina maana ya kumtenga rasmi mtu kwa ajili ya huduma kwa Mungu.
- Vitu vilivyotakaswa kwa ajili ya Mungu vilijumuisha wanyama wa kutolewa sadaka, madhabahu ya sadaka ya kuteketezwa, na hema la mkutano.
- Watu waliotengwa kwa ajili ya Mungu walijumuisha makuhani, watu wa Israeli, na mzaliwa wa kwanza wa kiume.
- Wakati mwingine neno "takasa" lina maana inayofanana na "safisha," hasa linapohusu kuandaa watu au vitu kwa ajili ya huduma ya Mungu ili waweze kutakaswa na kukubalika kwake.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Njia za kutafsiri "takasa" zinaweza kujumuisha, "weka kando kwa ajili ya huduma ya Mungu" au "takasa kwa ajili ya huduma kwa Mungu."
- Fikiria pia jinsi maneno "takatifu" na "takasa" yanavyotafsiriwa.

(Tazama pia: mtakatifu, msafi, kutakasa)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 4:3-5](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 13:8-9](#)
- [Ezekieli 44:19](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2763, H3027, H4390, H4394, H5144, H5145, H6942, H6944, G14570, G50480

Takasa

Ufafanuzi:

Kutakasa ni kutenga au kufanya takatifu. Utakaso ni mchakato wa kufanywa takatifu.

- Kwenye Agano la Kale, watu na vitu fulani vilitakaswa, au kutengwa, kwa ajili ya huduma kwa Mungu.
- Agano Jipya linafundisha kwamba Mungu hutakasa watu wanaomwamini Yesu. Yaani, anawafanya watakatifu na kuwaweka kando kumtumikia.
- Waumini wa Yesu pia wanaamriwa kujitakasa kwa Mungu, kuwa watakatifu katika kila jambo wanalofanya.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, neno "takasa" linaweza kutafsiriwa kama "weka kando" au "fanya takatifu" au "safisha."
- Wakati watu wanajitakasa, wanajisafisha na kujitolea kwa huduma ya Mungu. Mara nyingi neno "kuweka wakfu" linatumika katika Biblia kwa maana hii.
- Wakati maana yake ni "kuweka wakfu," neno hili linaweza kutafsiriwa kama "kumweka mtu (au kitu) kwa huduma ya Mungu."
- Kulingana na muktadha, kifungu "utakaso wako" kinaweza kutafsiriwa kama "kukufanya mtakatifu" au "kukuweka kando (kwa ajili ya Mungu)" au "kile kinachokufanya mtakatifu."

(Tazama pia: takasa, takatifu, tenga)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 4:3-6](#)
- [2 Wathesalonike 2:13](#)
- [Mwanzo 2:1-3](#)
- [Luka 11:2](#)
- [Mathayo 6:8-10](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6942, G00370, G00380

Takatifu

Ufafanuzi:

Maneno "takatifu" na "utakatifu" yanarejelea tabia ya Mungu ambayo imetengwa kabisa na kutenganishwa na kila kitu ambacho ni chenye dhambi na kisicho kamilifu.

- Mungu pekee ndiye mtakatifu kabisa. Yeye huwafanya watu na vitu kuwa vitakatifu.
- Mtu ambaye ni mtakatifu ni wa Mungu na amewekwa kando kwa ajili ya kumtumikia Mungu na kumletea utukufu.
- Kitu ambacho Mungu ametangaza kuwa kitakatifu ni kile ambacho amekitenga kwa utukufu na matumizi yake, kama vile madhabahu ambayo ni kwa ajili ya kutoa dhabihu kwake.
- Watu hawawezi kumkaribia isipokuwa awaruhusu, kwa sababu yeye ni mtakatifu na wao ni wanadamu tu, wenye dhambi na wasio wakamilifu.
- Kwenye Agano la Kale, Mungu aliwatenga makuhani kama watakatifu kwa huduma maalum kwake. Walihitaji kutakaswa kiibada kutoka kwa dhambi ili kumkaribia Mungu.
- Mungu pia alitenga kama takatifu maeneo na vitu fulani vilivyokuwa mali yake au ambamo alijidhihirisha, kama vile hekalu lake.

Kwa maana halisi, neno "si takatifu" linamaanisha "hakijatakaswa." Linaelezea mtu au kitu ambacho hakimheshimu Mungu.

- Neno hili linatumika kumwelezea mtu anayemdhaliisha Mungu kwa kumwasi.
- Kitu kinachoitwa "kisicho kitakatifu" kinaweza kuelezewa kama cha kawaida, kisicho kitakatifu au kichafu. Hakihusiani na Mungu.

Neno "takatifu" linaelezea kitu kinachohusiana na kumwabudu Mungu au kuabudu miungu ya uongo ya kipagani.

- Kwenye Agano la Kale, neno "takatifu" lilitumika mara nyingi kuelezea nguzo za mawe na vitu vingine vilivyotumika katika ibada ya miungu ya uongo. Hii pia inaweza kutafsiriwa kama "kidini."
- "Nyimbo takatifu" na "muziki mtakatifu" hurejelea muziki uliokuwa unaimbwa au kupigwa kwa utukufu wa Mungu. Hii inaweza kutafsiriwa kama "muziki wa kumwabudu Bwana" au "nyimbo zinazomsifu Mungu."
- Maneno "wajibu mtakatifu" yalirejelea "wajibu wa kidini" au "taratibu" ambazo kuhani alitekeleza kuwaongoza watu katika kumwabudu Mungu. Pia inaweza kurejelea taratibu zilizofanywa na kuhani wa kipagani kumwabudu mungu wa uongo.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Njia za kutafsiri "takatifu" zinaweza kujumuisha "kutengwa kwa ajili ya Mungu" au "kuhusiana na Mungu" au "safi kabisa" au "bila dhambi kabisa" au "kutengwa na dhambi."
- Kufanya "takatifu" mara nyingi hutafsiriwa kama "kutakasa" kwa Kiingereza. Inaweza pia kutafsiriwa kama "kutenga (mtu) kwa utukufu wa Mungu."
- Njia za kutafsiri "si takatifu" zinaweza kujumuisha "siyo safi" au "siyo mali ya Mungu" au "siyo kumheshimu Mungu" au "siyo ya kiungu."
- Kwenye baadhi ya muktadha, "si takatifu" inaweza kutafsiriwa kama "najisi."

(Tazama pia: Roho Mtakatifu, weka wakfu, takasa, weka kando)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 28:22](#)
- [2 Wafalme 3:2](#)
- [Maombolezo 4:1](#)
- [Ezekieli 20:18-20](#)
- [Mathayo 7:6](#)
- [Marko 8:38](#)
- [Matendo 7:33](#)
- [Matendo 11:8](#)
- [Warumi 1:2](#)
- [2 Wakorintho 12:3-5](#)
- [Wakolosai 1:22](#)
- [1 Wathesalonike 3:13](#)
- [1 Wathesalonike 4:7](#)
- [2 Timotheo 3:15](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **1:16** Yeye (Mungu) alibariki siku ya saba na kuifanya **takatifu**, kwa sababu siku hii alipumzika kutoka kazi yake.
- **9:12** "Unasimama kwenye ardhi **takatifu**."
- **13:2** "Ikiwa mtanitii na kushika agano langu, mtakuwa mali yangu ya thamani, ufalme wa makuhani, na taifa **takatifu**."
- **13:5** "Daima hakikisha kuweka siku ya sabato **takatifu**."
- **22:5** "Kwa hiyo mtoto atakuwa **mtakatifu**, Mwana wa Mungu."
- **50:2** Tunapongojea Yesu arudi, Mungu anataka tuishi kwa njia ambayo ni **takatifu** na inamheshimu.

Data ya Neno:

- Strong's: H0430, H2455, H2623, H4676, H4720, H6918, H6922, H6942, H6944, H6948, G00370, G00380, G00400, G00400, G00410, G00420, G04620, G18590, G21500, G24120, G24130, G28390, G37410, G37420

Tamaa

Ufafanuzi:

Tamaa ni hamu kali sana, kawaida katika muktadha wa kutaka kitu chenye dhambi au kisicho na maadili. Kutamani ni kuwa na tamaa.

- Kwenye Biblia, "tamaa" kwa kawaida ilirejelea tamaa ya kingono kwa mtu mwingine ambaye si mke au mume wa mtu.
- Mara nyingine neno hili lilitumika kwa maana ya isiyoeleweka sana kurejelea kuabudu sanamu.
- Kulingana na muktadha, "tamaa" inaweza kutafsiriwa kama "tamaa mbaya" au "tamaa kali" au "tamaa mbaya ya ngono" au "tamaa kali isiyo ya maadili" au "kutamani sana dhambi."
- Usemi "kutamani" unaweza kutafsiriwa kama "kutamani vibaya" au "kufikiria kwa njia isiyo ya maadili" au "kutamani kwa njia isiyo ya maadili."

(Tazama pia: uzinzi, Mungu wa uongo)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Yohana 2:16](#)
- [2 Timotheo 2:22](#)
- [Wagalatia 5:16](#)
- [Wagalatia 5:19-21](#)
- [Mwanzo 39:7-9](#)
- [Mathayo 5:28](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0183, H0185, H0310, H1730, H2181, H2183, H2530, H5178, H5375, H5689, H5691, H5869, H7843, G07660, G19370, G19390, G22370, G37150, G38060

Tamari

Uhalisia:

Tamari ni jina la wanawake kadhaa tofauti katika Agano la Kale. Pia kuna miji kadhaa au maeneo mengine ambayo yanaitwa Tamari katika Agano la Kale.

- Tamari alikuwa mkwe wa Yuda. Baada ya Tamari kuwa mjane, Yuda alizaa mwana na Tamari, ambaye aliendeleza jina la familia la marehemu mume wake. Jina la mwana huyo lilikuwa Peresi, ambaye alikua babu wa Mfalme Daudi na wa Yesu Kristo.
- Mmoja wa binti za Mfalme Daudi aliitwa Tamari; alikuwa dada wa Absalomu. Kaka yake Amnoni alimnaji na kumwacha Ukiwa.
- Absalomu pia alikuwa na binti aliyeitwa Tamari.
- Mji uitwao "Hazezon Tamari" ulikuwa sawa na mji wa Engedi kwenye pwani ya magharibi ya Bahari ya Chumvi. Pia kuna "Baali Tamari," na marejeleo ya jumla kwa mahali paitwapo "Tamari" ambayo huenda yalikuwa tofauti na miji hiyo.

(Tazama pia: Absalomu, babu, Amnoni, Daudi, babu, Yuda, Bahari ya Chumvi)

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 2:4](#)
- [2 Samweli 13:2](#)
- [2 Samweli 14:25-27](#)
- [Mwanzo 38:6-7](#)
- [Mwanzo 38:24](#)
- [Ruthu 4:12](#)
- [Mathayo 1:1-3](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1193, H2688, H8412, H8559

Tamasha

Ufafanuzi:

Kwa kawaida, tamasha ni sherehe inayofanywa na jamii ya watu.

- Neno la "sherehe" katika Agano la Kale linamaanisha "wakati uliowekwa" moja kwa moja.
- Sherehe zilizoathimishwa na Waisraeli zilikuwa nyakati au misimu maalumu ambayo Mungu alikuwa amewaamuru waizingatie.
- Kwenye tafsiri zingine za Kiswahili, neno "karamu" linatumika badala ya tamasha kwa sababu sherehe zilijumuisha kuwa pamoja kula chakula kingi .
- Kulikuwa na sherehe kuu kadhaa ambazo Waisraeli walisherehekea kila mwaka:
  - Sikukuu ya Pasaka
  - Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu
  - Matunda ya Kwanza
  - Sikukuu ya Majuma (Pentekoste)
  - Sikukuu ya Tarumbeta
  - Sikukuu ya Upatanisho
  - Sikukuu ya Makazi
- Kusudi la sherehe hizi lilikuwa kumshukuru Mungu na kukumbuka mambo ya ajabu aliyoyafanya kuwaokoa, kuwalinda, na kuwapa watu wake.

(Tazama pia: karamu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 23:31](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 8:13](#)
- [Kutoka 5:1](#)
- [Yohana 4:45](#)
- [Luka 22:1](#)

Neno Data:

- Strong's: H1974, H2166, H2282, H2287, H6213, H4150, G14560, G18580, G18590

Tangaza*Ufafanuzi:*

Maneno "tangaza" na "tamko" yanahusu kutoa taarifa rasmi au ya umma, mara nyingi ili kusisitiza jambo. Maneno mengine yenye maana sawa ni "sema," "tangazo," "julisha," na "taarifa."

- Tamko sio tu linaangazia umuhimu wa kile kinachotangazwa, bali pia linaelekeza umakini kwa yule anayefanya tamko hilo.
- Kwa mfano, katika Agano la Kale, ujumbe kutoka kwa Mungu mara nyingi huanza na "tamko la Yehova" au "hivi ndivyo Yehova anavyotangaza." Usemi huu unasisitiza kwamba ni Yehova mwenyewe anayesema haya. Ukweli kwamba ujumbe unatoka kwa Yehova unaonyesha jinsi ujumbe huo ulivyo muhimu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "tangaza" inaweza pia kutafsiriwa kama "sema" au "sema hadharani" au "sema kwa nguvu" au "sema kwa msisitizo."
- Neno "tamko" linaweza pia kutafsiriwa kama "kauli" au "tangazo."
- Maneno "hii ni tamko la Yehova" yanaweza kutafsiriwa kama "hivi ndivyo Yehova anavyotamka" au "hivi ndivyo Yehova anavyosema."

(Tazama pia: hubiri, amri)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Nyakati 16:24](#)
- [1 Wakorintho 15:31-32](#)
- [1 Samweli 24:17-18](#)
- [Amosi 2:16](#)
- [Ezekieli 5:11-12](#)
- [Mathayo 7:21-23](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0262, H0559, H0816, H0874, H1696, H3045, H4853, H5002, H5042, H5046, H5608, H6567, H7121, H7561, H7878, H8085, G03120, G05180, G06690, G12290, G13440, G15550, G17180, G18340, G20970, G25110, G26050, G26070, G31400, G36700, G37240, G38220, G38700, G39550, G42960

Tanuru*Uhalisia:*

Tanuru ilikuwa jiko kubwa sana iliyotumika kwa kupasha vitu joto hadi kiwango cha juu.

- Katika nyakati za kale, tanuru nyingi zilitumika kuyeyusha metali kutengeneza vitu kama sufuria za kupikia, vito, silaha, na sanamu.
- Tanuru pia zilitumika katika utengenezaji wa vyungu vya udongo.
- Mara nyingine tanuru inatajwa kwa njia ya mfano kuelezea kwamba kitu ni moto sana.

(Tazama pia: mungu wa uongo, picha)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 8:51](#)
- [Mwanzo 19:28](#)
- [Mithali 17:3](#)
- [Zaburi 21:9](#)
- [Ufunuo 9:2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0861, H3536, H3564, H5948, H8574, G25750

Tarshishi*Uhalisia:*

Katika nyakati za kibiblia, Tarshishi ulikuwa mji wa bandari ulioko kwenye Bahari ya Mediterania. Mahali maalum pa mji huo hapajulikani. Pia, Agano la Kale linataja wanaume wawili tofauti waliitwa Tarshishi.

- Mji wa Tarshishi ulikuwa mji wa bandari uliostawi, na meli zilizobeba bidhaa za kununuliwa, kuuzwa, au kubadilishwa. Biblia inasema kwamba Mfalme Solomoni alihifadhi kikosi cha meli kilichowekwa Tarshishi.
- Nabii Yona wa Agano la Kale alipanda meli kuelekea mji wa Tarshishi badala ya kutii amri ya Mungu ya kwenda kuhubiri katika mji wa Ninawi.
- Mjukuu mmoja wa Yafethi aliitwa Tarshishi.
- Tarshishi pia lilikuwa jina la mmoja wa watu wenye hekima wa Mfalme Ahasuero.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Esta, Yafethi, Yona, Ninawi, Foinike, watu wenye busara)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 10:2-5](#)
- [Isaya 2:16](#)[Yeremia 10:9](#)
- [Yona 1:3](#)
- [Zaburi 48:7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8659

Tarso*Uhalisia:*

Tarso ulikuwa mji wenye mafanikio katika jimbo la Kirumi la Kilikia, katika eneo ambalo sasa ni kusini ya kati ya Uturuki.

- Tarso ilikuwa kando ya mto mkubwa na karibu na Bahari ya Mediterania, kwa hivyo ilikuwa sehemu muhimu ya njia ya biashara.
- Hapo awali, ulikuwa mji mkuu wa Kilikia.
- Kwenye Agano Jipya, Tarso ilijulikana zaidi kama mji alikozaliwa mtume Paulo.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kilikia, Paulo, mkoa, bahari)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 9:11](#)
- [Matendo 9:30](#)
- [Matendo 11:25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G50180, G50190

Tarumbeta*Uhalisia:*

Kengele ni kifaa kinachoonya watu kuhusu jambo ambalo linaweza kuwa hatari kwao. Kuwa "na wasiwasi" ni kuwa na hofu kubwa na kuogopa kuhusu jambo hatari au linalotishia.

- Mfalme Yehoshafati alishtuka aliposikia kwamba Wamoabi walikuwa wanapanga kushambulia Ufalme wa Yuda.
- Yesu aliwaambia wanafunzi wake wasiwe na hofu wanaposikia kuhusu majanga yanayotokea katika siku za mwisho.
- Usemi "kutoa tarumbeta" unamaanisha kutoa onyo. Katika nyakati za kale, mtu angeweza kutoa tarumbeta kwa kupiga kelele.

Mapendekezo ya Tafsiri

- Kuntia mtu "hofu" maana yake ni "kumfanya mtu kuwa na wasiwasi" au "kumfanya mtu awe na hofu."
- Kusema "kuwa na wasiwasi" kunaweza kumaanisha "kuhisi wasiwasi," "kuogopa," au "kuwa na hofu kubwa."
- Usemi "kutoa kengele" unaweza kutafsiriwa kama "kuonya hadharani," "kutangaza kuwa hatari inakuja," au "kupiga tarumbeta kuonya kuhusu hatari."

(Tazama pia: Yehoshafati, Moabu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 11:44-45](#)
- [Yeremia 4:19-20](#)
- [Hesabu 10:9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H7321, H8643

Tarumbeta

Ufafanuzi:

Neno "tarumbeta" linamaanisha chombo cha kutengeneza muziki au cha kuita watu wakusanyike kwa ajili ya tangazo au mkutano.

- Tarumbeta mara nyingi ilitengenezwa kwa chuma, ganda la baharini, au pembe ya mnyama.
- Tarumbeta zilipulizwa mara nyingi kuwaita watu kuja pamoja kwa ajili ya vita, na kwa mikutano ya umma ya Waisraeli.
- Kitabu cha Ufunuo kinaelezea tukio katika nyakati za mwisho ambapo malaika wanapiga tarumbeta zao kuashiria kumwagwa kwa ghadhabu ya Mungu juu ya dunia.

(Tazama pia: malaika, mkusanyiko, dunia, pembele, Mwisraeli, ghadhabu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 13:7-8](#)
- [2 Wafalme 9:13](#)
- [Kutoka 19:12-13](#)
- [Waebrania 12:19](#)
- [Mathayo 6:2](#)
- [Mathayo 24:31](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2689, H2690, H3104, H7782, H8619, H8643, G45360, G45370, G45380

Tawanya

Ufafanuzi:

Maneno "tawanya" na "mtawanyiko" yanahusu kutawanyika kwa watu au vitu katika mwelekeo mingi tofauti.

- Kwenye Agano la Kale, Mungu anazungumzia kuhusu "kuwatawanya" watu, akiwalazimisha kutengana na kuishi katika maeneo tofauti mbali na kila mmoja. Alifanya hivi kuwaadhibu kwa dhambi zao. Labda kutawanywa huko kungewasaidia kutubu na kuanza kumwabudu Mungu tena.
- Neno "mtawanyiko" linatumika katika Agano Jipya kumrejelea Mkristo ambaye alilazimika kuondoka nyumbani na kuhamia maeneo mbalimbali ili kuepuka mateso.
- Neno "utawanyiko" linaweza kutafsiriwa kama "waumini walioko katika maeneo mbalimbali" au "watu waliohamia kuishi katika nchi tofauti."
- Neno "tawanya" linaweza kutafsiriwa kama "kusambaza katika maeneo mengi tofauti" au "kutawanya" au "kusababisha kuhamia na kuishi katika nchi tofauti."

(Tazama pia: amini, tesa, mateka, uhamisho)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Petro 1:1](#)
- [Ezekieli 12:15](#)
- [Ezekieli 30:23](#)[Zaburi 18:14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2219, H5310, H6327, H6340, H6504, H8600, G12870, G12900, G46500

Tazama

Ufafanuzi:

Neno "tazama" linamaanisha kuangalia kitu kwa karibu sana na kwa makini. Pia lina maana kadhaa za kufikirika. "Mlinzi" alikuwa mtu ambaye kazi yake ilikuwa kulinda mji kwa kuangalia kwa

makini pande zote kwa hatari yoyote au tishio kwa watu wa mji huo.

- Amri ya "kuangalia maisha yako na mafundisho yako kwa makini" inamaanisha kuwa makini kuishi kwa busara na kutoamini mafundisho ya uongo.
- Kuwa makini ni onyo la kuwa mwangalifu ili kuepuka hatari au ushawishi mbaya.
- Kutazama au kuweka macho kunamaanisha kuwa macho na kuwa makini dhidi ya dhambi na uovu. Inaweza pia kumaanisha kuwa tayari.
- Kufanya "uangalizi" au "uangalizi wa karibu" kunaweza kumaanisha kulinda, kutunza au kuchukua tahadhari kwa mtu au kitu.
- Njia nyingine za kutafsiri "tazama" zinaweza kujumuisha "zingatia kwa makini" au "kuwa makini" au "kuwa mwangalifu sana" au "kuwa macho."
- Maneno mengine kwa "mwangalizi" ni "mlinzi" au "askari."

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 5:6](#)
- [Waebrania 13:17](#)
- [Yeremia 31:4-6](#)
- [Marko 8:15](#)
- [Marko 13:33-34](#)
- [Mathayo 25:10-13](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0821, H2370, H4929, H4931, H5027, H5341, H6486, H6822, H6836, H6974, H7462, H7789, H7919, H8104, H8108, H8245, G00690, G09910, G11270, G14920, G23340, G28920, G35250, G37080, G39060, G43370, G46480, G50830, G54380

Tengwa

Ufafanuzi:

Usemi "kutengwa" ni usemi unaomaanisha kufukuzwa kutoka kwa kundi kuu. Inaweza pia kumaanisha kuuawa kama kitendo cha hukumu ya kimungu kwa ajili ya dhambi.

- Kwenye Agano la Kale, kutotii amri za Mungu kulisababisha kutengwa kutoka kwa watu wa Mungu na kutoka kwa uwepo wake.
- Mungu pia alisema angetenganisha au kuangamiza mataifa yasiyo ya Israeli, kwa sababu hawakumwabudu au kumtii na walikuwa maadui wa Israeli.
- Usemi "kutenga" pia hutumiwa kumaanisha Mungu kusababisha mto kuacha kutiririka.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Usemi "kutengwa" unaweza kutafsiriwa kama "kufukuzwa" au "kutumwa mbali" au "kutengwa na" au "kuuawa" au "kuharibiwa."
- Kulingana na muktadha, "kutenga" inaweza kutafsiriwa kama "kuharibu" au "kutuma mbali" au "kutenganisha kutoka" au "kuharibu."
- Kwenye muktadha wa maji yanayotiririka kutengwa, hii inaweza kutafsiriwa kama "yalizuiliwa" au "yalisababishwa kuacha kutiririka" au "yaligawanywa."
- Maana halisi ya kukata kitu kwa kisu inapaswa kutofautishwa na matumizi ya kitamathali ya neno hili.

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 17:14](#)
- [Waamuzi 21:6](#)
- [Mithali 23:18](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1214, H1219, H1438, H1494, H1504, H1629, H1820, H2686, H3582, H3772, H5243, H5352, H6789, H7088, H7096, H7112, H7113, G06090, G08510, G15810

Tera

Uhalisia:

Tera alikuwa mzao wa Shemu, mwana wa Noa. Alikuwa baba wa Abram, Nahori, na Harani.

- Tera aliondoka nyumbani kwake Uru kwenda nchi ya Kanaani pamoja na mwanawe Abram, mpwa wake Lutu, na mke wa Abram, Sarai.
- Wakiwa njiani kuelekea Kanaani, Tera na familia yake waliishi kwa miaka mingi katika mji wa Harani, Mesopotamia. Tera alifariki Harani akiwa na umri wa miaka 205.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Abrahamu, Kanaani, Harani, Lutu, Mesopotamia, Nahori, Sara, Shemu, Uru)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 11:31-32](#)
- [1 Nyakati 1:24-27](#)
- [Luka 3:33-35](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8646, G22910

Teseke

Ufafanuzi:

Maneno "teseka" na "mateso" yanahusu kupitia kitu kisichofurahisha sana, kama vile ugonjwa, maumivu, au matatizo mengine.

- Watu wanapoteswa au wanapokuwa wagonjwa, wanateseka.
- Wakati mwingine watu wanateseka kwa sababu ya mambo mabaya waliyofanya; nyakati nyingine wanateseka kwa sababu ya dhambi na magonjwa duniani.
- Mateso yanaweza kuwa ya kimwili, kama vile kuhisi maumivu au ugonjwa. Pia yanaweza kuwa ya kihisia, kama vile kuhisi hofu, huzuni, au upweke.
- Usemi "niteseke" linamaanisha "nivumilie" au "nisikilize" au "sikiliza kwa subira."

Mapendekezo ya Tafsihi:

- Neno "teseka" linaweza kutafsiriwa kama "kuhisi maumivu" au "kuvumilia ugumu" au "kupitia magumu" au "kupitia uzoefu mgumu na wenye maumivu."
- Kulingana na muktadha, "mateso" yanaweza kutafsiriwa kama "hali ngumu sana" au "magumu makali" au "kupitia ugumu" au "wakati wa uzoefu wa maumivu."
- Maneno "kuteseka na kiu" yanaweza kutafsiriwa kama "kupata kiu" au "kuteseka na kiu."
- Kupitia "kuteseka na vurugu" pia kunaweza kutafsiriwa kama "kupitia vurugu" au "kuumizwa na Matendo ya vurugu."

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 2:14-16](#)
- [2 Wathesalonike 1:3-5](#)
- [2 Timotheo 1:8](#)
- [Matendo 7:11-13](#)
- [Isaya 53:11](#)
- [Yeremia 6:6-8](#)
- [Mathayo 16:21](#)

- [Zaburi 22:24](#)
- [Ufunuo 1:9](#)
- [Warumi 5:3-5](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **9:13** Mungu alisema, “Nimeona **mateso** ya watu wangu.”
- **38:12** Yesu aliomba mara tatu, “Baba yangu, ikiwa inawezekana, tafadhali usiniruhusu kunywa kikombe hiki cha **mateso**.”
- **42:3** Yeye (Yesu) aliwakumbusha kwamba manabii walisema Masihi ange **teseka** na kuuawa, lakini angefufuka siku ya tatu.
- **42:7** Yeye (Yesu) alisema, “Iliandikwa zamani kwamba Masihi ange **teseka**, kufa, na kufufuka kutoka kwa wafu siku ya tatu.”
- **44:5** “Ingawa hukuelewa ulichokuwa unafanya, Mungu alitumia matendo yako kutimiza unabii kwamba Masihi ange **teseka** na kufa.”
- **46:4** Mungu alisema, “Nimemchagua yeye (Sauli) kutangaza jina langu kwa wasiookolewa. Nitamuonyesha ni kiasi gani lazima **ateseke** kwa ajili yangu.”
- **50:17** Yeye (Yesu) atafuta kila chozi na hakutakuwa na **mateso** tena, huzuni, kilio, uovu, maumivu, au kifo.

Data Neno:

- Strong's: H0943, H1741, H1934, H4531, H5142, H5375, H5999, H6031, H6040, H6041, H6064, H6090, H6770, H6869, H6887, H7661, G00910, G09410, G09710, G22100, G23460, G23470, G25520, G25530, G25610, G38040, G39580, G43100, G47780, G47770, G48410, G50040

Tetemeka

Ufafanuzi:

Neno "tetemeka" linamaanisha kutikisika au kutetemeka kidogo na mara kwa mara, kawaida kutokana na hofu au dhiki. Neno hili pia linaweza kutumika kwa njia ya kitamathali, likimaanisha "kuogopa sana."

- Wakati mwingine ardhi inapotingisika inasemekana "kutetemeka." Inaweza kufanya hivi wakati wa tetemeko la ardhi au kwa jibu kelele kubwa sana.
- Biblia inasema kwamba kuwepo kwa Bwana, dunia itatetemeka. Hii inaweza kumaanisha kwamba watu wa dunia watatetemeka kwa hofu ya Mungu au kwamba dunia yenyewe itatetemeka.
- Neno hili linaweza kutafsiriwa kama "kuwa na hofu" au "kumhofu Mungu" au "tikisa," kulingana na muktadha.

(Tazama pia: dunia, hofu, Bwana)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wakorintho 7:15](#)
- [2 Samweli 22:44-46](#)
- [Matendo 16:29-31](#)
- [Yeremia 5:22](#)
- [Luka 8:47](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1674, H2111, H2112, H2151, H2342, H2648, H2729, H2730, H2731, H5128, H5568, H6342, H6426, H6427, H7264, H7268, H7269, H7322, H7460, H7461, H7481, H7493, H7578, H8078, H8653, G17900, G51410, G51560, G54250

Tetrarki

Ufafanuzi:

Neno "tetrarki" linamaanisha afisa mtawala ambaye alitawala sehemu ya Dola la Kirumi. Kila tetrarki alikuwa chini ya mamlaka ya mfalme wa Kirumi.

- Kichwa "tetrarki" kinamaanisha "mmoja wa watawala wanne wa pamoja."
- Kuanzia chini ya Mfalme Diocletian, kulikuwa na mgawanyiko mkuu wa nne wa Dola la Kirumi na kila tetrarki alitawala mgawanyiko mmoja.
- Ufalme wa Herode "Yarebu," ambaye alikuwa mfalme wakati wa kuzaliwa kwa Yesu, uligawanywa katika sehemu nne baada ya kifo chake, na kutawaliwa na wanawe kama "watawala wa robo," au "watawala wa sehemu ya nne."
- Kila mgawanyiko ulikuwa na sehemu moja au zaidi ndogo zinazoitwa "mikoa," kama vile Galilaya au Samaria.
- "Herode mfalme mdogo" ametajwa mara kadhaa katika Agano Jipya. Anajulikana pia kama "Herode Antipa."
- Neno "tetrarki" linaweza pia kutafsiriwa kama "gavana wa eneo" au "mtawala wa mkoa" au "mtawala" au "gavana."

(Tazama pia: gavana, Herode Antipa, mkoa, Rumi, mtawala)

Marejeleo ya Biblia:

- [Luka 3:1-2](#)
- [Luka 9:7](#)
- [Mathayo 14:1-2](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G50750, G50760

Thambi

Ufafanuzi:

Neno "thambi" linamaanisha kuvuka mstari au kukiuka mpaka. Neno hili mara nyingi hutumiwa kwa njia ya kitamathali, kumaanisha kuvunja sheria au kukiuka haki za mtu mwingine.

- Neno hili linafanana sana na neno "uvunjaji wa sheria," lakini kwa ujumla hutumiwa mara nyingi zaidi kuelezea ukiukaji dhidi ya watu wengine kuliko dhidi ya Mungu.
- Kuvunja sheria kunaweza kuwa ukiukaji wa sheria ya maadili au sheria ya kiraia.
- Kuvunja sheria pia kunaweza kuwa dhambi iliyofanywa dhidi ya mtu mwingine.
- Neno hili linahusiana na maneno "dhambi" na "kuasi," hasa linapohusiana na kutotii Mungu. Dhambi zote ni makosa dhidi ya Mungu.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "thambi dhidi ya" inaweza kutafsiriwa kama "kosa dhidi ya" au "vunja sheria."
- Lugha zingine zinaweza kuwa na msembo kama "vuka mstari" ambao unaweza kutumika kutafsiri "kosa."
- Fikiria jinsi neno hili linavyolingana na maana ya maandiko ya Biblia yanayozunguka na ulinganishe na maneno mengine yenye maana sawa, kama vile "kosa" na "dhambi."

(Tazama pia: kutotii, uovu, dhambi, kukiuka)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 25:28](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 26:16–18](#)
- [Wakolosai 2:13](#)
- [Waefeso 2:1](#)
- [Ezekieli 15:7–8](#)
- [Warumi 5:17](#)
- [Warumi 5:20–21](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0816, H0817, H0819, H2398, H4603, H4604, H6586, H6588, G02640, G39000

Theluji*Kweli:*

Neno "theluji" linamaanisha vipande vyeupe vya maji yaliyoganda ambavyo vinaweza kuanguka kutoka mawinguni katika maeneo ambapo joto la hewa ni baridi.

- Theluji huanguka katika maeneo ya juu zaidi nchini Israeli, lakini haikai ardhini kwa muda mrefu kabla ya kuyeyuka. Vilele vya milima huwa na theluji inayodumu kwa muda mrefu zaidi. Mfano mmoja wa mahali palipotajwa katika Biblia kuwa na theluji ni Mlima Lebanoni.
- Kitu ambacho ni cheupe sana mara nyingi rangi yake inalinganishwa na rangi ya theluji. Kwa mfano, katika kitabu cha Ufunuo mavazi na nywele za Yesu zilielezwa kuwa "nyeupe kama theluji."
- Weupe wa theluji pia unawakilisha utakaso na usafi. Kwa mfano, kauli kwamba "dhambi zetu zitakuwa nyeupe kama theluji" inamaanisha kwamba Mungu atawasafisha watu wake kabisa kutoka kwa dhambi zao.
- Lugha zingine zinaweza kutaja theluji kama "mvua iliyoganda" au "vipande vya barafu" au "vipande vilivyoganda."
- "Maji ya theluji" inahusu maji yanayotokana na theluji iliyoyeyuka.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Mapendekezo ya Tafsiri: Tafsiri Majina)

(Tazama pia: Lebanoni, safi)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 4:6](#)
- [Ayubu 37:4–6](#)
- [Matayo 28:3](#)
- [Zaburi 147:16](#)
- [Ufunuo 1:14](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H7949, H7950, H8517, G55100

Thesalonike

Uhalisia:

Katika nyakati za Agano Jipya, Thesalonike ulikuwa mji mkuu wa Makedonia katika ufalme wa kale wa Kirumi. Watu waliokuwa wakiishi katika mji huu walijulikana kama "Wathesalonike."

- Jiji la Thesalonike lilikuwa bandari muhimu na pia lilikuwa kwenye barabara kuu iliyunganisha Rumi na sehemu za mashariki za himaya ya Kirumi.
- Paulo, pamoja na Sila na Timotheo, walitembelea Thesalonike katika ya pili ya utume na kutokana na hiyo, kanisa lilianzishwa huko. Baadaye, Paulo alitembelea tena mji huu katika safari yake ya tatu ya utume.
- Paulo aliwaandikia Wakristo wa Thesalonike barua mbili. Barua hizi (1 Wathesalonike na 2 Wathesalonike) zimejumuishwa katika Agano Jipya.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Makedonia, Paulo, Warumi)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 1:1](#)
- [2 Wathesalonike 1:1](#)
- [2 Timotheo 4:9-10](#)
- [Matendo 17:1 Wafilipi 4:14-17](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G23310, G23320

Thibitisha

Ufafanuzi:

Neno "thibitisha" linamaanisha kuhakikisha kuwa kitu ni sahihi au kuthibitisha kisheria kwamba muamala umetokea.

- Wakati mfalme anapothibitishwa, inamaanisha kwamba uamuzi wa kumfanya kuwa mfalme umekubaliwa na kuungwa mkono na jamii.
- Kuthibitisha kile ambacho mtu ameandika inamaanisha kuhakikisha kwamba kilichoandikwa ni sahihi.
- "Uthibitisho" wa injili unahusu kuwafundisha watu kuhusu Habari Njema ya Yesu kwa njia inayodhihirisha ukweli wake.
- Kutoa kiapo "kama uthibitisho" kunamaanisha kusema kwa dhati au kuapa kwamba jambo fulani ni kweli au linaweza kuaminiwa.
- Njia za kutafsiri "thibitisha" zinaweza kujumuisha, "sema kuwa ni kweli" au "thibitisha kuwa ni ya kuaminika" au "kubaliana na" au "hakikisha" au "ahidi," kulingana na muktadha.

(Tazama pia: mkataba, kiapo, uaminifu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 16:15-18](#)
- [2 Wakorintho 1:21](#)
- [2 Wafalme 23:3](#)
- [Waebrania 6:16-18](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0559, H1396, H3045, H3559, H4390, H4672, H5414, H5975, H6213, H6965, G09500, G09510, G33150, G49720

Tikiko

Uhalisia:

Tikiko alikuwa mmoja wa wahudumu wenzake Paulo katika kazi ya injili.

- Tikiko aliandamana na Paulo katika angalau moja ya safari zake za kimishonari kwenda Asia.
- Paulo alimtaja kama "mpendwa" na "mwaminifu."
- Tikiko alibeba barua za Paulo kwenda Efeso na Kolosai.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina ya Watu)

(Tazama pia: Asia, mpendwa, Kolosai, Efeso, Mwaminifu, Habari Njema, waziri)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Timotheo 4:11-13](#)
- [Wakolosai 4:9](#)
- [Tito 3:12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G51900

Timiza

Ufafanuzi:

Neno "timiza" linamaanisha kukamilisha au kutimiza kitu ambacho kilitarajiwa.

- Unabii unapotekelezwa, inamaanisha kwamba Mungu husababisha kutokea kile kilichotabiriwa katika unabii.
- Ikiwa mtu anatimiza ahadi au nadhiri, inamaanisha kwamba anafanya kile alichohidi kufanya.
- Kutimiza jukumu kunamaanisha kufanya kazi ambayo ilipewa au inahitajika.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "kutimiza" inaweza kutafsiriwa kama "kufanikisha" au "kukamilisha" au "kusababisha kutokea" au "kutii" au "kutekeleza."
- Maneno "imetimizwa" yanaweza pia kutafsiriwa kama "imetimia" au "imetokea" au "imefanyika."
- Njia za kutafsiri "kamilisha," kama vile "kamilisha huduma yako," zinaweza kujumuisha "kamilisha" au "tekeleza" au "fanya mazoezi" au "hudumia watu wengine kama Mungu alivyokuwa kufanya."

(Tazama pia: nabii, Kristo, mhubiri, mwito)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 2:27](#)
- [Matendo 3:17-18](#)
- [Mambo ya Walawi 22:17-19](#)
- [Luka 4:21](#)
- [Mathayo 1:22-23](#)
- [Mathayo 5:17](#)
- [Zaburi 116:12-15](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **24:4** Yohana **alitimiza** kile ambacho manabii walisema, “Tazama, namtuma mjumbe wangu mbele yako, atakayeandaa njia yako.”
- **40:3** Askari walicheza kamari kwa mavazi ya Yesu. Walipofanya hivi, walitimiza unabii uliosema, “Waligawanya mavazi yangu kati yao, na kucheza kamari kwa mavazi yangu.”
- **42:7** Yesu alisema, “Niliwaambia kwamba kila kitu kilichoandikwa kunihusu katika neno la Mungu lazima **kitimizwe**.”
- **43:5** “Hii **inatimiza** unabii uliofanywa na nabii Yoeli ambapo Mungu alisema, ‘Katika siku za mwisho, nitamimina Roho wangu.’”
- **43:7** “Hii **inatimiza** unabii unaosema, ‘Hutamwacha Mtakatifu wako aoze kaburini.’”
- **44:5** “Ingawa hukuelewa ulichokuwa ukifanya, Mungu alitumia matendo yako **kutimiza** unabii kwamba Masihi angekufa na kuteseka.”

Data ya Neno:

- Strong's: H1214, H5487, G10960, G41380

Timotheo*Uhalisia:*

Timotheo alikuwa kijana kutoka Listra. Baadaye alijiunga na Paulo katika safari kadhaa za utume na kusaidia kuongoza makanisa mapya ya waumini.

- Baba yake Timotheo alikuwa Mgiriki, lakini bibi yake Loisi na mama yake Eunike walikuwa Wayahudi na waumini wa Kristo.
- Wazee pamoja na Paulo walimteua rasmi Timotheo kwa huduma kwa kumwekea mikono na kumwombea.
- Vitabu viwili katika Agano Jipya (1 Timotheo na 2 Timotheo) ni barua zilizoandikwa na Paulo ambazo zinatoa mwongozo kwa Timotheo kama kiongozi mchanga wa makanisa ya eneo hilo.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya kutafsiri Majina)

(Tazama pia: chagua, amini, kanisa, Kigiriki, waziri)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 3:2](#)
- [1 Timotheo 1:2](#)
- [Matendo 16:3](#)
- [Wakolosai 1:1](#)[Filemoni 1:1](#)
- [Wafilipi 1:1](#)
- [Wafilipi 2:19](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G50950

Tini*Ufafanuzi:*

Mtini ni tunda dogo, laini, tamu linalokua kwenye miti. Linapokomaa, tunda hili linaweza kuwa na rangi mbalimbali, ikiwemo kahawia, njano, au zambarau.

- Miti ya mtini inaweza kukua hadi urefu wa mita 6 na majani yake makubwa hutoa kivuli kizuri. Tunda lake lina urefu wa takribani sentimita 3-5.
- Adamu na Hawa walitumia majani ya miti ya mtini kutengeneza mavazi kwa ajili yao baada ya kutenda dhambi.
- Tini zinaweza kuliwa mbichi, kupikwa, au kukaushwa. Watu pia huzikata vipande vidogo na kuzibonyeza kwenye keki ili kula baadaye.
- Katika nyakati za Biblia, tini zilikuwa muhimu kama chanzo cha chakula na kipato.
- Uwepo wa miti ya mtini yenye matunda mara nyingi umetajwa katika Biblia kama ishara ya ustawi.
- Mara kadhaa Yesu alitumia miti ya mtini kama mfano wa kufundisha wanafunzi wake ukweli wa kiroho.

Marejeleo ya Biblia:

- [Habakuki 3:17](#)
- [Yakobo 3:12](#)
- [Luka 13:7](#)
- [Marko 11:14](#)
- [Mathayo 7:17](#)
- [Matayo 21:18](#)

Neno Data:

- Strong's: H1061, H1690, H6291, H8384, G36530, G48080, G48100

Tiro

Uhalisia:

Tiro ulikuwa mji wa kale wa Kanaan ulioko kwenye pwani ya Bahari la Mediterania katika eneo ambalo

sasa ni sehemu ya nchi ya kisasa ya Lebanoni. Watu wake walikuwa wanaitwa "Watiro."

- Sehemu ya jiji ilikuwa kwenye kisiwa baharini, takriban kilomita moja kutoka bara.
- Kutokana na eneo lake na rasilimali zake za thamani, kama vile miti ya mwerezi, Tiro ilikuwa na sekta ya biashara yenye mafanikio na ilikuwa tajiri sana.
- Mfalme Hiram wa Tiro alituma mbao kutoka kwa miti ya mierezi na wafanyakazi wenye ujuzi kusaidia kujenga jumba la kifalme kwaajili ya Mfalme Daudi.
- Miaka kadhaa baadaye, Hiram pia alitumia Mfalme Solomoni mbao na wafanyakazi wenye ujuzi kusaidia kujenga hekalu. Solomoni alimlipa kwa kiasi kikubwa cha ngano na mafuta ya zeituni.
- Tiro mara nyingi ulihusishwa na mji wa kale wa Sidoni ulio karibu. Hii ilikuwa miji muhimu zaidi ya eneo la Kanaan linaloitwa Msirofoinike.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kanaan, mwerezi, Mwisraeli, bahari, Msirofoinike, Sidoni)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 12:20](#)
- [Marko 3:7-8](#)
- [Mathayo 11:22](#)
- [Matayo 15:22](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6865, H6876, G51830, G51840

Tirza

Uhalisia:

Tirza ulikuwa mji muhimu wa Kanaani uliotekwa na Waisraeli. Pia, Tirza lilikuwa jina la binti ya Gileadi, mzao wa Manase.

- Mji wa Tirza ulikuwa katika eneo lililokaliwa na kabila la Manase. Inakadiriwa kuwa mji huo ulikuwa takriban maili 10 kaskazini mwa mji wa Shekemu.
- Miaka kadhaa baadaye, Tirza ikawa mji mkuu wa muda wa ufalme wa kaskazini wa Israeli, wakati wa utawala wa mfalme wanne wa Israeli.
- Tirza pia lilikuwa jina la mmoja wa wajukuu wa Manase. Waliomba kupewa sehemu ya ardhi kwa sababu baba yao alikuwa amekufa na hakuwa na wana wa kuirithi kama ilivyokuwa desturi.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kanaani, urithi, ufalme wa Israeli, Manase, Shekemu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Hesabu 27:1](#)
- [Hesabu 36:11](#) [Wimbo Ulio Bora 6:4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8656

Tito

Uhalisia:

Tito alikuwa mtu wa Mataifa. Alifundishwa na Paulo kuwa kiongozi katika makanisa ya awali.

- Barua iliyoandikwa kwa Tito na Paulo ni moja ya vitabu vya Agano Jipya.
- Katika barua hii, Paulo alimwagiza Tito kuwachagua wazee kwa ajili ya makanisa kwenye kisiwa cha Krete.
- Kwenye baadhi ya barua zake nyingine kwa Wakristo, Paulo anamtaja Tito kama mtu aliyempa moyo na kumletea furaha.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: chagua, amini, kanisa, tahiri, Krete, mzee, himiza, fundisha, waziri)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Timotheo 4:10](#)
- [Wagalatia 2:1-2](#)
- [Wagalatia 2:3-5](#)
- [Tito 1:4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G51030

Tomaso

Uhalisia:

Tomaso alikuwa mmoja wa wanaume kumi na wawili ambao Yesu aliwachagua kuwa wanafunzi wake na baadaye, mitume. Pia alijulikana kama "Pacha," ambayo inamaanisha "ndugu pacha."

- Karibu na mwisho wa maisha ya Yesu, aliwaambia wanafunzi wake kwamba alikuwa anaenda kuwa na Baba na angewaandalia mahali pa kuwa pamoja naye. Tomaso alimuuliza Yesu jinsi wangeweza kujua njia ya kufika huko wakati hawakujua hata anakoenda.
- Baada ya Yesu kufa na kufufuka, Tomaso alisema hatakubali kwamba Yesu alikuwa hai tena isipokuwa aweze kuona na kuhisi makovu ambapo Yesu alikuwa amejeruhiwa.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: mtume, mwanafunzi, Mungu Baba, wale kumi na wawili)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 1:12-14](#)
- [Yohana 11:15-16](#)
- [Luka 6:14-16](#)
- [Marko 3:17-19](#)
- [Mathayo 10:2-4](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G23810

Towashi

Ufafanuzi:

Kawaida neno 'towashi' humaanisha mtu aliyehasiwa. Neno hilo baadaye likawa neno la jumla kumaanisha afisa yeyote wa serikali, hata wale wasio na ulemavu huo.

- Yesu alisema kwamba baadhi ya matowashi walizaliwa hivyo, labda kwa sababu ya viungo vya uzazi vilivyoharibika au kwa sababu ya kutoweza kufanya kazi za kimapenzi. Wengine walichagua kuishi kama matowashi katika mtindo wa maisha wa useja.
- Katika nyakati za kale, matowashi mara nyingi walikuwa watumishi wa wafalme ambao waliwekwa kama walinzi wa sehemu za wanawake.
- Baadhi ya matowashi walikuwa maafisa muhimu wa serikali, kama vile towashi wa Ethiopia aliyekutana na mtume Filipo jangwani.

(Tazama pia: Filipo)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 8:27](#)
- [Matendo 8:36](#)
- [Matendo 8:39](#)
- [Isaya 39:7-8](#)
- [Yeremia 34:17-19](#)
- [Mathayo 19:12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5631, G21340, G21350

Troa

Uhalisia:

Mji wa Troa ulikuwa bandari iliyopo kwenye pwani ya kaskazini-magharibi ya jimbo la kale la Kirumi la Asia.

- Paulo alitembelea Troa angalau mara tatu wakati wa safari zake katika maeneo mbalimbali kuhubiri injili.
- Katika tukio moja huko Troa, Paulo alihubiri hadi usiku wa manane na kijana mmoja aitwaye Eutiko alilala usingizi alipokuwa akisikiliza. Kwa sababu alikuwa ameketi kwenye dirisha wazi, Eutiko alianguka na akafa. Kwa nguvu za Mungu, Paulo alimfufua kijana huyu.
- Paulo alipokuwa Rumi, alimwomba Timotheo amletee vitabu vyake na joho lake aliloliacha Troa.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Asia, hubiri, mkoa, inua, Rumi, gombo, Timotheo)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Wakorintho 2:13](#)
- [2 Timotheo 4:11-13](#)
- [Matendo 16:8](#)
- [Matendo 20:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G51740

Tubali*Uhalisia:*

Kulikuwa na wanaume kadhaa katika Agano la Kale waliokuwa na jina "Tubali."

- Mtu mmoja aliyeitwa Tubali alikuwa mmoja wa watoto wa Yafethi.
- Mtu mmoja aliyeitwa "Tubali-kaini" alikuwa mwana wa Lameki na mzao wa Kaini.
- Tubali pia lilikuwa jina la kundi la watu lililotajwa na manabii Isaya na Ezeieli.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Namna ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Kaini, mzao, Ezeieli, Isaya, Yafethi, Lameki, kikundi cha watu, nabii)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 1:5](#)
- [Ezeieli 27:12-13](#)
- [Mwanzo 10:2-5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H8422, H8423

Tubu*Ufafanuzi:*

Maneno "tubu" na "toba" yanarejelea kugeuka kutoka kwa dhambi na kumrudia Mungu.

- Kutubu" kwa kweli maana yake ni "kubadilisha nia ya mtu."
- Kwenye Biblia, "tubu" kwa kawaida humaanisha kugeuka kutoka kwa njia ya dhambi ya kibinadamu ya kufikiri na kutenda, na kugeukia njia ya Mungu ya kufikiri na kutenda.
- Wakati watu wanapotubu kweli dhambi zao, Mungu huwasamehe na kuwasaidia kuanza kumtii.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno "tubu" linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "kumrudia (Mungu)" au "kugeuka mbali na dhambi na kuelekea kwa Mungu" au "kumugekukia Mungu, mbali na dhambi."
- Mara nyingi neno "toba" linaweza kutafsiriwa kwa kutumia kitenzi "tubu." Kwa mfano, "Mungu ametoa toba kwa Israeli" inaweza kutafsiriwa kama "Mungu amemwezesha Israeli kutubu."
- Njia nyingine za kutafsiri "toba" zinaweza kujumuisha "kugeuka mbali na dhambi" au "kugeuka kwa Mungu na mbali na dhambi."

(Tazama pia: samehe, dhambi, geuka)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 3:19-20](#)
- [Luka 3:3](#)
- [Luka 3:8](#)
- [Luka 5:32](#)
- [Luka 24:47](#)
- [Marko 1:14-15](#)
- [Mathayo 3:3](#)
- [Mathayo 3:11](#)
- [Mathayo 4:17](#)
- [Warumi 2:4](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **16:2** Baada ya miaka mingi ya kutotii Mungu na kuteswa na maadui wao, Waisraeli **walitubu** na kumwomba Mungu awaokoe.
- **17:13** Daudi **alitubu** dhambi zake na Mungu akamsamehe.
- **19:18** Walionya watu kwamba Mungu angewaharibu kama hawangetubu.
- **24:2** Watu wengi walitoka kwenda nyikani kumsikiliza Yohana. Aliwahubiria, akisema, "**Tubuni**, kwa maana ufalme wa Mungu umekaribia!"
- **42:8** "Pia iliandikwa katika maandiko kwamba wanafunzi wangu watatangaza kwamba kila mtu anapaswa kutubu ili **kupokea** msamaha wa dhambi zao."
- **44:5** "Kwa hiyo sasa, **tubu** na umgeukie Mungu ili dhambi zako ziweze kusafishwa."

Data ya Neno:

- Strong's: H5150, H5162, H5164, G02780, G33380, G33400, G33410

Tumaini*Ufafanuzi:*

Tumaini ni kutamani sana jambo litokee. Tumaini linaweza kumaanisha uhakika au kutokuwa na uhakika kuhusu tukio la siku zijazo.

- Kwenye Biblia, neno "tumaini" pia lina maana ya "imani," kama vile "tumaini langu liko kwa Bwana." Linarejelea matarajio ya uhakika ya kupokea kile Mungu ameahidi watu wake.
- Mara nyingi Maandishi Halisi ya Neno (MHN) hutafsiri neno katika lugha ya asili kama "kujiamini." Hii hutokea hasa katika Agano Jipya katika hali ambapo watu wanaomwamini Yesu kama Mwokozi wao wana uhakika (au kujiamini au tumaini) wa kupokea kile Mungu ameahidi.
- Kukosa "tumaini" kunamaanisha kutokuwa na matarajio ya kitu kizuri kutokea. Inamaanisha kuwa ni hakika sana kwamba haitatokea.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kwenye muktadha fulani, neno "tumaini" linaweza pia kutafsiriwa kama "kutamani" au "hamu" au "kutarajia."
- Usemi "hakuna cha kutumainia" unaweza kutafsiriwa kama "hakuna cha kuamini" au "hakuna matarajio ya kitu chochote kizuri"
- Kwa "kutokuwa na tumaini" kunaweza kutafsiriwa kama "kutokuwa na matarajio ya kitu chochote kizuri" au "kutokuwa na usalama" au "kuwa na uhakika kwamba hakuna kitu kizuri kitakachotokea."
- Usemi "umeweka matumaini yako kwa" unaweza pia kutafsiriwa kama "umeweka imani yako kwa" au "umekuwa ukiamini katika."
- Maneno "Ninapata tumaini katika Neno lako" yanaweza pia kutafsiriwa kama "Nina uhakika kwamba Neno lako ni kweli" au "Neno lako linanisaidia kukuamini" au "Ninapoti Neno lako, nina hakika kubarikiwa."

- Vifungu kama "tumaini katika" Mungu vinaweza pia kutafsiriwa kama, "amini katika Mungu" au "jua kwa uhakika kwamba Mungu atafanya kile alichohadi" au "kuwa na uhakika kwamba Mungu ni Mwaminifu."

(Tazama pia: bariki, kujiamini, nzuri, tii, amini, neno la Mungu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 29:14-15](#)
- [1 Wathesalonike 2:19](#)
- [Matendo 24:14-16](#)
- [Matendo 26:6](#)
- [Matendo 27:20](#)
- [Wakolosai 1:5](#)
- [Ayubu 11:20](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0982, H0983, H0986, H2620, H2976, H3175, H3176, H3689, H4009, H4268, H4723, H7663, H7664, H8431, H8615, G00910, G05600, G16790, G16800, G20700

Tumbo la uzazi

Ufafanuzi:

Neno "tumbo la uzazi" linamaanisha mahali ambapo mtoto anakua ndani ya mama yake.

- Hii ni neno la zamani ambalo wakati mwingine hutumiwa ili kuwa na adabu na si moja kwa moja. (Tazama: usemi wa tasfida)
- Neno la kisasa zaidi kwa tumbo la uzazi ni "mfuko wa uzazi."
- Lugha zingine hutumia neno kama "tumbo" kumaanisha tumbo la uzazi la mwanamke au mfuko wa uzazi.
- Tumia neno kwa hili katika lugha ya mradi ambalo linajulikana vizuri, ni la kawaida, na linakubalika.

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 25:23](#)
- [Mwanzo 25:24-26](#)
- [Mwanzo 38:27-28](#)
- [Mwanzo 49:25](#)
- [Luka 2:21](#)
- [Luka 11:27](#)
- [Luka 23:29](#)
- [Mathayo 19:12](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0990, H4578, H7356, H7358, G10640, G28360, G33880

Tunda

Ufafanuzi:

Neno "tunda" linamaanisha sehemu ya mmea inayoweza kuliwa. Kitu ambacho ni "chenye matunda" huzalisha matunda mengi. Kitu ambacho ni "kisicho na matunda" hakizalishi matunda.

- Kawaida, msemu "tunda la" unarejelea chochote kinachotokana na au kinachozalishwa na kitu kingine. Kwa mfano, msemu "tunda la kila mti" unarejelea tunda linalotokana na miti hii.
- Usemi "matunda ya ardhi" unarejelea kwa ujumla kila kitu ambacho ardhi inazalisha kwa watu kula. Hii inajumuisha sio tu matunda kama zabibu au tende, bali pia mboga, karanga, na nafaka.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Ni bora kutafsiri neno "tunda" kwa kutumia neno la jumla kwa "tunda" ambalo linatumika kwa kawaida katika lugha ya mradi kurejelea tunda linaloliwa la mti wa matunda. Katika lugha nyingi inaweza kuwa asili zaidi kutumia wingi "matunda" inaporejelea zaidi ya tunda moja.
- Inapotumiwa kwa maana halisi, neno "lenye matunda" linaweza kutafsiriwa kama "kuzalisha matunda mengi."
- Usemi "matunda ya ardhi" unaweza pia kutafsiriwa kama "chakula ambacho ardhi inazalisha" au "mazao ya chakula yanayokua katika eneo hilo."
- Inapotumiwa kwa maana halisi, msemu "utakuwa na matunda zaidi" unaweza pia kutafsiriwa kama "utazalisha matunda zaidi."

(Tazama pia: mzao, nafaka, zabibu, Roho Mtakatifu, mzabibu, tumbo)

Marejeleo ya Biblia:

- [Mwanzo 1:11](#)
- [Mathayo 7:17](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0004, H1061, H1063, H1069, H2233, H2981, H3581, H3759, H3899, H3978, H4022, H5108, H6509, H6529, H7019, H8393, H8570, G10810, G25900, G25920, G25930, G37030, G50520, G53520

Tunda la Kwanza

Ufafanuzi:

Neno "matunda ya kwanza" linarejelea sehemu ya mazao ya awali ya matunda na mboga ambayo yalivunwa katika kila msimu wa mavuno.

- Waisraeli walimtolea Mungu matunda ya kwanza kama sadaka ya shukrani.
- Neno hili pia linatumika kwa njia ya mfano katika Biblia kumrejelea mtoto wa kwanza wa jinsia ya kiume kuzaliwa kama matunda ya kwanza ya familia. Hii ina maana kwamba, kwa kuwa alikuwa mwana wa kwanza kuzaliwa katika familia hiyo, alibeba jina na heshima ya familia.
- Kwa sababu Yesu alifufuka kutoka kwa wafu, anaitwa "matunda ya kwanza" ya waumini wote ndani yake, waumini ambao wamekufa lakini siku moja watafufuka pia.
- Waumini katika Yesu pia wanaitwa "matunda ya kwanza" ya viumbe vyote, ikionyesha upendeleo maalum na nafasi ya wale ambao Yesu aliwakomboa na kuwaita kuwa watu wake.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Matumizi ya neno hili yanaweza kutafsiriwa kama "sehemu ya kwanza (ya mazao)" au "sehemu ya kwanza ya mavuno."
- Ikiwezekana, matumizi ya sitiari yanapaswa kutafsiriwa kwa uwazi, ili kuruhusu maana mbalimbali katika muktadha tofauti. Hii pia itaonyesha uhusiano kati ya maana halisi na matumizi ya sitiari.

(Tazama pia: mtoto wa kwanza)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 31:4-5](#)
- [2 Wathesalonike 2:13](#)
- [Kutoka 23:16-17](#)
- [Yakobo 1:18](#)
- Kwa mapenzi yake mwenyewe, alituzaa sisi kwa neno la kweli, ili tuwe kama malimbuko ya viumbe vyake.
[Yeremia 2:3](#)
- [Zaburi 105:36](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1061, H6529, H7225, G05360

Tuzo

Ufafanuzi:

Neno "zawadi" linamaanisha kile mtu anachopokea kwa sababu ya kitu alichofanya, iwe ni kizuri au kibaya. Kumzawadia mtu ni kumpa mtu kitu anachostahili. Hata hivyo, hii ni tofauti na dhana ya "mshahara," ambayo inahusu malipo (mara nyingi pesa) yanayotolewa kwa kubadilishana na kazi iliyofanywa.

- Tuzo inaweza kuwa kitu kizuri au chanya ambacho mtu hupokea kwa sababu amefanya jambo vizuri au kwa sababu amemtii Mungu.
- Wakati mwingine zawadi inaweza kumaanisha mambo mabaya yanayotokana na tabia mbaya, kama vile kauli "zawadi ya waovu." Katika muktadha huu "zawadi" inarejelea adhabu au matokeo mabaya wanayopata kwa sababu ya matendo yao yenye dhambi.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, neno "zawadi" linaweza kutafsiriwa kama "malipo" au "kitu kinachostahiliwa" au "adhabu."
- Kumzawadia mtu kunaweza kutafsiriwa kama "kulipa" au "kuadhibu" au "kutoa kile kinachostahili."
- Hakikisha tafsiri ya neno hili hairejelei mishahara. Tuzo si hasa kuhusu kupata pesa kama sehemu ya Ayubu.

(Tazama pia: kuadhibu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kumbukumbu la Torati 32:6](#)
- [Isaya 40:10](#)
- [Luka 6:35](#)
- [Marko 9:40-41](#)
- [Mathayo 5:11-12](#)
- [Mathayo 6:3-4](#)
- [Zaburi 127:3-5](#)
- [Ufunuo 11:18](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0319, H0866, H0868, H1576, H1578, H1580, H4909, H4991, H5023, H6118, H6468, H6529, H7938, H7939, H7999, G04690, G05140, G05910, G26030, G34050, G34060, G34080